

Ref: CommHR / DM/ sf 017-2021

Dna. Anca Dana DRAGU

Președintele Senatului României

Dl. Constantin-Bogdan Matei

Președinte al Comisiei pentru drepturile omului, Egalitate de șanse, Afaceri religioase și Minorități

Strasbourg, 9 Aprilie 2021

Stimată doamnă Președinte, stimate domnule Președinte

În calitate de comisar al Consiliului Europei pentru Drepturile Omului, mandatul meu este să promovez respectarea efectivă a drepturilor omului în toate cele 47 de state membre ale Consiliului Europei. În acest scop, o parte importantă a muncii mele este să inițiez un dialog cu guvernele și parlamentele statelor membre și să îi asist în mai buna implementare a drepturilor omului. Acord o atenție specială în acest sens protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități, în special prin implementarea eficientă a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD). Acesta a fost, de asemenea, unul dintre subiectele abordate în timpul vizitei mele în România în noiembrie 2018 și în raportul pe care l-am publicat în urma vizitei.

În acest context vă scriu cu privire la viitoarea numire a noului președinte al Consiliului pentru monitorizarea implementării CDPD (Consiliul de monitorizare). Aș dori să profit de această ocazie pentru a vă atrage atenția asupra unor principii cheie care, în opinia mea, ar trebui respectate în acest proces în vederea asigurării conformității cu standardele internaționale și cu Legea nr. 8/2016 privind stabilirea mecanismelor prevăzute de CDPD.

Ca o condiție centrală, articolul 33 alineatul 2 din CDPD impune ca mecanismele instituite să promoveze monitorizarea implementării CDPD ar trebui să fie independente. Prin urmare, este prevăzută obligația statelor de a lua în considerare, la desemnarea unor astfel de mecanisme, principiile referitoare la statutul și funcționarea instituțiilor naționale pentru protecția și promovarea drepturilor omului, altfel cunoscut sub numele de „Principiile de la Paris” (Rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite 48/134 din 20 Decembrie 1993). Recomandarea CM/Rec(2021)1 a Comitetului Miniștrilor către Statele membre ale Consiliului Europei subliniază în continuare importanța vitală ca orice instituție pentru drepturile omului să fie stabilită și să funcționeze în deplină conformitate cu standardele minime stabilite în Principiile de la Paris.

Principiile de la Paris conțin un set de standarde recunoscute la nivel internațional cu privire la credibilitatea, la independența și la eficacitatea instituțiilor naționale pentru drepturile omului (a se vedea comentariul meu privind drepturile omului publicat pe această temă în decembrie 2018). Ele cer în special ca astfel de instituții să fie independente atât în drept, cât și în fapt și ar trebui să aibă o cooperare eficientă cu diferiți actori, inclusiv cu ONG-urile care lucrează în domeniul drepturilor omului. Această condiție crucială este, de asemenea, încorporată în articolul 33 paragraful 3 CDPD, care impune ca societatea civilă, în special persoanele cu dizabilități și organizațiile reprezentative ale acestora, să fie implicate și să participe pe deplin la procesul de monitorizare.

În raportul meu de vizită a țării menționat anterior, am identificat o serie de bariere sistemice în calea eficienței protecției a drepturilor persoanelor cu dizabilități în România. Deficiențele în funcționarea structurilor naționale ale drepturilor omului, care au condus la lacune importante în monitorizarea punerii în aplicare a legislației naționale pentru protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități și a CDPD, au reprezentat o provocare distinctă. În special, am constatat că în activitatea și în procedurile Consiliului de monitorizare au lipsit transparența, inclusiv în ceea ce privește colaborarea sa cu

societatea civilă. În această privință, am fost deosebit de îngrijorat de reducerea, în ultimii ani, disponibilității acordați ONG - urilor din România de participare la monitorizarea situației persoanelor cu dizabilități care trăiesc în instituții. Deși Consiliul de monitorizare este mandatat în mod specific prin Legea nr. 8/2016 pentru a facilita accesul ONG-urilor în instituțiile rezidențiale pentru persoanele cu dizabilități și în spitalele și secțiile de psihiatrie, mă îngrijorează faptul că, în practică, această dispoziție este adesea încă nerespectată.

După cum știți, persoanele cu dizabilități care trăiesc în instituții sunt expuse în mod special la încălcări grave ale drepturilor omului. O serie de rapoarte, inclusiv ale predecesorilor mei și ale altor instituții internaționale și naționale, precum și ale ONG-urilor, au arătat vulnerabilitatea extremă a acestor persoane, cărora le lipsește cel mai adesea o cale de recurs efectivă atunci când devin victime ale unor astfel de încălcări. În această privință, rolul esențial al accesului ONG-urilor în instituții a fost recunoscut de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, inclusiv în hotărârea sa de referință din 17 iulie 2014 în cazul Centrul de Resurse Juridice în numele Valentin Câmpeanu împotriva României. Curtea a constatat că, dacă nu ar fi fost implicarea ONG-urilor, cazul domnului Câmpeanu nu ar fi fost niciodată adus la cunoștința autorităților, fie ele naționale sau internaționale. Mai mult, fără reprezentarea furnizată de ONG-ul solicitant în fața autorităților naționale și a Curții, exista riscul ca statul să nu fie tras la răspundere.

Ca o condiție suplimentară, principiile de la Paris impun ca instituțiile naționale pentru drepturile omului să aibă un proces de numire pentru conducerea lor incluziv și transparent. Înțeleg că Legea nr. 8/2016 reflectă această cerință, prin stipularea cerinței propunerii candidaților la funcția de președinte al Consiliului de monitorizare de către ONG-uri și a numirii președintelui de către Senat, ținând cont de opinia Comisiei sale pentru drepturile omului. În mod crucial, legea impune ca acești candidați să aibă expertiză în domeniul drepturilor omului, în special în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități.

Aceste condiții sunt, prin designul și efectele lor, inseparabile și interdependente. Acest lucru este exprimat și în Observațiile generale (G.O.) privind problemele de interpretare referitoare la principiile de la Paris adoptate în 2018 de către Subcomitetul de acreditare a Alianței Globale a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (GANHRI), o instituție parteneră a Națiunilor Unite. Subcomitetul a subliniat în OG 1.8, ca o cerință esențială a Principiilor de la Paris, că un proces care promovează selecția bazată pe merit și asigură pluralismul este necesar pentru a asigura independența și încrederea publicului în conducerea unei instituții naționale de drepturile omului.

Sunt ferm convins că succesul Consiliului de monitorizare, inclusiv monitorizarea eficientă de către acest organism a situației persoanelor cu dizabilități care trăiesc în medii rezidențiale, depinde îndeaproape de respectarea acestor principii. În special, conducerea Consiliului de monitorizare ar trebui să se bucure de sprijinul și încrederea ONG-urilor, cu care această instituție este menită să lucreze îndeaproape.

Am încredere că veți face tot ce vă stă în putință pentru a utiliza acest moment important pentru a vă asigura că principiile menționate mai sus sunt respectate. O respectare scrupuloasă a acestora este indispensabilă, în opinia mea, pentru protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, în conformitate cu angajamentele internaționale ale României. Aș fi recunoscător dacă ați putea, de asemenea, să vă asigurați că toți membrii Comisiei pentru drepturile omului, egalitate de șanse, afaceri religioase și minorități, precum și întregul Senat, primesc o copie a acestei scrisori.

Cu respect, Dunja Mijatović

(varianta în limba engleză, aici: <https://bit.ly/3sFCoU2>).